

De padrines, acordions i cases

À

Vull dedicar aquest article a la meva tieta Maria (Fortuny Fortuny, com la meva àvia) de Tarragona que avui fa 95 anys i als acordionistes.

Darrerament m'he trobat llegint sobre padrines del Parc Natural de l'Alt Pirineu i les seves festes que eren guarnides amb músiques d'acordions ara farà un segle... El llibre és *El riu de les dones* (col·lecció La Llosera, C.A.N., 2013), de Jordi Suñé Morales, que m'ha regalat en Jordi del Centre d'Art i Natura (C.A.N.), via Vicky de Clascà, com a conseqüència de la nostra estada recent a Farrera (el Pallars Sobirà) en el rodatge del documental *Bikimel D.O. La construcció d'una veu*, un projecte que vol fer palesa la riquesa de la música composta per dones i alhora vol incidir en el plus de dificultat que han tingut per fer-se un lloc en l'escena musical.

Bikimel D.O. La construcció d'una veu és un filmet que anhelem poder muntar i editar ben aviat, si finalitza d'aquí quinze dies amb èxit la campanya de micromecenatge a través de la plataforma Goteo (podeu informar-vos o col·laborar aquí). La veritat és que tot el procés està sent molt enriquidor i espero que el documental maduri bé. Ara entenc, per exemple, encara més detalls del magnífic segon disc de **Bikimel, Farrera Can-Sons D.O.** (Carrera Contínua / Temps Record), com l'aclucada d'ull final del "Clavell morenet", cantada per algú de Farrera mateix amb l'acordió i a la plaça és clar.

Explica el llibre de Suñé Morales que el Pallars Sobirà va ser una comarca que va estar gairebé aïllada geogràficament fins al 1919. Els pobles van viure durant generacions amb un alt grau d'autosuficiència, ja que els rols d'homes i dones eren ben marcats. Les bodes hi eren necessàries. Els recursos que es podien extreure eren limitats. I en algun poble hi havia tanta endogàmia que fins i tot es donaven casos de persones mudes. Les festes majors i el calendari festiu eren eines de cohesió dels pobles, una manera de crear i mantenir la identitat de les comunitats. I per fer gresca, hi solia haver un home a cada poble que tocava l'acordió. De tota la comarca, l'única dona que s'ha pogut documentar que tocava aquest instrument es diu Nati Mortes, que era de Burg, just el poble del costat de Farrera.

Per sort els temps estan canviant? Diumenge passat vaig sentir música d'acordió i a Barcelona mateix. La va oferir el belluguet d'en **Carles Belda** (pocs músics han recorregut tots els racons dels Països Catalans com ell), en un dels concerts a Ca l'Enric. Per als que no coneixeu el cicle casolà, es tracta de concerts en un menjador de l'esquerra de l'Eixample barceloní que (sobretot durant l'hivern) s'obre a un reduït públic però sense data fixa, segons convé a la colla de mestresses que l'organitzen. En Belda va estar molt orgullós de tocar-hi i sobretot de fer-ho davant el seu mestre, Francesc Marimon (**La Portàtil FM**) i la seva alumna, la Mercè Bernades. Marimon va fer duet amb en Belda als bisos tot delectant el personal amb la sardana "Marieta cistellera", on **Belda** va improvisar uns versos per a l'ocasió.

Carles Belda va començar amb el bolero "El mentider", amb el qual va dir que, de tan bonic, ja estava dit tot, però és clar... calia continuar... va recuperar temes que cantava amb **El Conjunt Badabadoc** com les versions de "Mustafà", "Tio Canya", "País Petit" -a petició de la Poc-moderna- o la que va presentar com a cançó de "l'únic grup del rock català que agrada els moderns, però no passa res, perquè també és molt bo", "La catximba" d'**Umpah-Pah**. I és que en **Belda** no fa diferències de classes amb les cançons ni els artistes. Per ell tant és important recuperar dues cançons del seu projecte primigeni amb Helena Casas, **Pomada** [amb "La princesa de la vainilla" (que dirigia a Joan Garriga, quan anaven de festa a la zona hermètica de Sabadell..., per sort ara amb **La Troba Kung-Fú** intenten tocar més a les places i a les Festes Majors) i "No pateixis, vida, que ara vinc" (dedicada a la mort, tot i que esperem que la tinguem lluny i poder ballar la vida amb alegria unes quantes revetlles més)], com recuperar clàssics de la cançó popular dels

seixanta que altres deixarien criant pols tranquil·lament. En lloc de valorar la diversitat que tenim al calaix, va fer notar com, per exemple, un noi se li va apropar com si les de **Manel** fossin l'estàndard de les corrandes i no n'hi hagués més al món.

Belda aconsegueix fer modernes cançons populars catalanes de sempre com la immensa "Rosó" - va dir: "a l'últim vers fa diana; allò sí que era intel·ligent i no lligar amb un ?hola, vols un gintònic?-", i a ritme jamaicà; o la perla d'**Emili Vendrell (fill)**, un *baiao* del 1960, "Una Caseta", que feia i diu:

"Una caseta blanca, amb roses al jardí.
Una caseta blanca, només per tu i per mi.

Que hi hagués dintre de casa
Tot el dia un raig de sol
I a l'eixida un parell d'arbres
Que hi cantés el rossinyol.
I una font amb l'aiga fresca d'alegre rajolí
I una font amb l'aigüa fresca per a refrescar-hi el vi.

Una caseta blanca, amb roses al jardí.
Una caseta blanca, només per tu i per mi. (x2)

Que hi sentíssim cada dia
Il·lusió de treballar.
Que amb salut i malaltia
No hi faltés un tros de pa.
Qu'em diguessis que m'estimes
Avui molt més que ahir.
Que feliços que viuríem si sempre fos així.

Una caseta blanca, amb roses al jardí.
Una caseta blanca, només per tu i per mi.
només per tu i per mi x3"

El llibre de Suñé Morales també parla de la importància de la casa com a símbol. "Les famílies són identificades pel nom de la casa. Aquell nom conté una significació de prestigi i ofici heretat de generació en generació. El sistema d'herència serveix de marc per a la reproducció social d'una comunitat desigual, jerarquitzada i en la qual la dona juga un paper secundari en la major part dels casos". "La tradició és un mecanisme per enculturar les noves generacions", també diu. Marimon em corregia en una cosa quan li ensenyava diumenge si coneixia ell el nom de Nati Mortes: "No, deu ser morta? Però a l'últim aplec d'acordionistes, hi havia tantes noies tocant l'acordi que no hi cabien a l'escenari". I jo em demano: per què només sento tocar de tant en tant la **Meritxell Gené** i ?les noies de **La Carrau'** (la Núria Lozano, de fet)? Deu ser ignorància meva?

Cançons com "Camí de la font" (?La fadrina va a la font a buscar un cantiret d'aigua?), de **Vendrell** també, són músiques alegres que em recorden les meves tietes-àvies de la família materna -de Ca Retxet o Reiget ?la del meu avi i la meva estimada tieta Rosa?, del Camp de Tarragona (mai no ho vaig veure escrit, tot i que vindria a ser com el petit de cal Reig? I recordo també el tiet Josep Alberich que tocava l'acordi per afició i estava ultraenamorat de la seva dona, en la salut i la malaltia, la tieta Matilda, de les germanes Fortuny Fortuny)-, i de les quals també em van quedar gravats versets populars com ?el senyor de la pintura ensenya el cul per una obertura/ Au, no feu tanta musica, que només l'ensenya una mica'?

Que tinguem sort.
Salut i alegria!!

Video: 66593125